Meclisi Mebusan i : 12 26

ÝSMAÝL PAÞA (Tokat) — O zaman Ýdare-i ör-fiyye olmaz ki.
•MEHMET HAMD Ý EFEND Ý (Devamla) —
Þu nokta-i nazardan Dîvân-ý Harbin vereceði, kararda Ýdare-i Örfiyye Kararnamesinin altýncý maddesi mu-cibince diye yazýlamaz. Dîvân-ý Harbin kararýnda esbâb-ý mucibe, Askerî Ceza Kanununun filan mad-desi mucibince veyahut Matbuait Kanununun filan maddesi mucibince yazýlýdýr. Eðer biz Dîvân-ý Harp, Ýdare-i Örfiyye Kararnamesinin altýncý maddesine tevfikan karar vermiþ ise, o Dîvân-ý Harp, ayný za-mand a b u karar benim selâhiyyetim haricindedir. Ben baþkasýnýn vazifesini yapýyorum, sen benim rnü-Ihürüme bak, bîr de maddeye bak ve 'benim sözümü dinleme diye. Ayný zamanda tebligat icra etmesi doðru olamaz. Bu, bir tefsir meselesi de deðildir, demiyorum ki, Ýdare-i Örfiyye mevcut olduðu müd-detçe tahdîþ-i ezhâný mucip olan gazeteler kapanma-sýn, o noktayi' mevzuun, sadedin harici addediyo-rum. Muhakeme etmiyorum. Hakikaten tahdîþ-i ez-hâný müstehzim bir hal vuku bulursa, Ýdare-i Örfiyye zamanýnda o kararnamile kabul ettiðimiz surette Hülkümet-i Askeriyye derhal onu kapatsýn, fakat !Hüikümet-i askeriyye namý altýnda bir þey teþekkül etsin ve o karar, Hülkümet-i Askeriyyeden gelsin. Divan-ý harplerden b u veçhile karar gelmek doðru olamaz. Demek oluyor ki, men' edilmiþ olan gazete-leri tekrar çýkarmaya cüret edenler veyahut onu tec-viz edenler diyebilirler ki «biz, gerçi bir memnûiyyet karþýsýnda bulunduk, ama biz kanunen memnu de-ðiliz, güya bize eþhas-1 âdiye tararfýndan bir men vukua geldi, bunun hükmü yoktur» ve bunda da haklarý var olsa gerektir. Fakat böyle olmasýn, efen-diler. Bu muhalefeti cürüm farzedelim. Cürüm de-dikten sonra bizi bugün kuþkulandýran ve bu mese-leyi bu hale kadar getiren nedir, ne olmuþtur ve ne olmak lâzým geliyor? Biz nasýl gidiyoruz? Bendeniz evvelemirde memleketin hâlihazýrý itibariyle ben ge-rek itîmad etmiþ olayým, gerek itimad etmemiþ ola-yým, bir Kabine mevcuttur. Bu Kabine memleketin hâl-i harpte bulunduðu bir zamanda iyi, kötü, icrayý vazife ediyor. Böyle bir zamanda akþamlara kadar, belki' üç gün meþgul olmamýzý katiyyen arzu etmez-dim. Bunu arzu etmemekle beraber teessüf ediyo-rum. Bu teessüfüme kim muhatap olacak diye düþü-nüyorum, buna Meclis-i Mebusan mý sebebhyet verdi, Hükümet mi? Bakýyorum ki sebebiyyet, maa-teessüf Hükümetten baþlýyor, kendisinin iþgalini, katiyyen menâfi-i vataniyyeye gayr-i muvafýk ad-deden Kabine- bugün Meclis-i Mebusaný bir hafta

þrinievvell 327 (1911) C : 2

böyle iþgal etmeye sebebiyyet verecek bir hadiseye teþebbüs ediyor. Böyle bir hadise vuku bulduðu bir zamanda, Meclis-i Mebusan, eðer onu vazifesi dai-resinde takip etmezse ayný zamanda vatana hýyanet etmiþ addolunur. Demek oluyor ki Hükümet sebe-biyet veriyor. Sebebiyet verdiði tarzý evvelâ teþrih ediyoruz, teþrih ettiðimiz bir zamanda biz bunu bir '(ku deta) telâkki ediyoruz. Neden telâkki ediyorum, ne oluyor? Darbe-i Meþrutiyyet nereden geldi? Ev-velâ bendeniz tetkik ettiðim vakit bakýyorum ki Meþrutiyet demek Kanun-u Esâsî demektir. Baþka Devletlerin Kanun-u Esasilerinin ismi de (konstitüsyon) olduðuna nazaran, Meþrutiyet Ka-nun-u Esasidir. Meþrutiyete darbe demek, Kanun-u Esâsiye muhalefet demek addediyorum.
Emrullah Efendi Hazretlerinin telâkki ettikleri
gibi olmayýp, Meþrutiyete darbe demek Kanun-u Esa-siyi kökünden ilga etmek manasýna anlamýyorum. Meþrutiyeti ilga etmek demek baþkadýr. Meþrutiyete tecavüz baþkadýr.

Þimdi biz veya hariçteki efrat, gerek Kanunu Esa-siye ve gerek kavanini müteferriaya muhalif bulu-nur, hasbel beþeriye bunlarýn içerisinde vukubulan muhalefet, eðer doðrudan doðruya Kanunu Esasiye ise, velev Kanun u Esasinin bir maddesine, velevki Kanunu Esasinin bir maddesinin bir kaydýna müteal-lik bulunsun, eðer Kanun u Esasiye muhalif ise, bil-hassa bu Kanunu Esasiye muhalif olan bu harekette biraz efali maddiye ile teekküt ve teeyyüt etmiþ bu-lunursa, bunun ismini (ku deta) dan baþka bir þeyle ýtlak edemiyoruz.

Fakat kavanini feriyyeden birine muhalefet gele-cek olursa, kavanini feriyyeden mesela Kanunu Esa-sinin madununda bulunan kanunlara muhalefeti bu kanunun icabatýna tatbiki hareket etmemek o da ka-nunsuzluktur. Fakat o kanunsuzluk Meþrutiyete teca-vüz addedilmez. Buna (ku deta) denmiyor, bunun ayrý cezasý vardýr, onun da mesuliyetini tatbik etmek la-ZAm gelir. Fakat onu bir darbei Meþrutiyet telakki et-miyorum.
Fikrimce, darbei Meþrutiyet ýtlak ettiðim þey, Ka-nunu Esasinin velev bir maddesine muhalefet vukua gelirse, benim nazarýmda darbei Meþrutiyettir.
Þimdi orta yerde vuku bulan bir hadise var, onu tetkik ettiðimiz zaman görüyoruz. Lütfi Fikri Beyin, orada vermiþ olduðu izahatý ve burada sö}dediði söz-leri, Mahmut Þevket Paþa Hazretlerinin beyanatýný dinlediðimiz zamanda, hadiseyi bizim telakkimiz, on-larýn beyanatý tamamý tamamýna birleþiyor. Þöyle